

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра глобальної економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету тваринництва
та водних біоресурсів
Руслан КОНОНЕНКО

«16» 05 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри глобальної економіки
Протокол № 15 від «15» травня 2024 р.

Завідувачка кафедри
Наталія ВДОВЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Водні біоресурси та аквакультура»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Гарант ОП
Меланія ХИЖНЯК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність 207 «Водні біоресурси та аквакультура»

Освітня програма Водні біоресурси та аквакультура

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

Розробники: д.с.н., професор Наталія ВДОВЕНКО, асистент Марина
ПАВЛЕНКО

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни
«Економіка рибогосподарських підприємств»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>207 Водні біоресурси та аквакультура</i>	
Освітня програма	<i>Водні біоресурси та аквакультура</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	4	4
Семестр	8	4
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>2 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	<i>150 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>60 год.</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств» – розширити знання студентів щодо дії ринкового механізму в аграрній сфері економіки, навчити їх творчо підходити до розв'язання різноманітних завдань (насамперед на рівні рибних підприємств), прищепити вміння оволодівати новими спеціальними знаннями, сприяти формуванню економічного мислення, адаптованого до вимог ринкової економіки.

Завдання вивчення навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств» полягають у тому, щоб підготувати фахівця для виробництва, товарної переробки, реалізації продукції рибопродуктового підкомплексу.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі водних біоресурсів та аквакультури або у процесі навчання, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, і передбачає застосування теорій і методів біології та прикладних наук.

загальні компетентності (ЗК): ЗК8. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії; ЗК9. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК10. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

спеціальні (фахові) компетентності (СК): СК5. Здатність використовувати математичні та числові методи, що їх застосовують у біології, гідротехніці та проектуванні; СК12. Здатність здійснювати технологічні процеси, забезпечення матеріально-технічними, трудовими, інформаційними і фінансовими ресурсами; СК13. Здатність аналізувати господарську діяльність, проводити облік матеріальних цінностей, основних засобів, реалізацію продукції аквакультури; СК14. Здатність складати кошториси та оцінювати економічну ефективність проектів, управляти рибогосподарськими колективами, планувати виробництво та реалізацію продукції аквакультури.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-12. Збирати та аналізувати дані, включаючи аналіз помилок та критичне оцінювання отриманих результатів спеціальності водні біоресурси та аквакультура.

ПРН-13. Знати та розуміти елементи рибництва (гідроекології, гідротехніки з основами проектування рибницьких підприємств, генетики, розведення та селекції, годівлі риб, іхтіопатології, економіки рибницьких підприємств).

ПРН-19. Вміти працювати самостійно, або в групі, отримувати результат у рамках обмеженого часу з наголосом на професійну сумлінність та унеможливлення плагіату.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) навчання.

Тема 1. Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств». Рибогосподарська галузь: структура, господарський механізм і зв'язки. Рибогосподарська галузь в системі агропромислового комплексу та її народногосподарське значення. Зв'язок рибогосподарської галузі з іншими галузями народного господарства. Особливості рибогосподарської галузі, що відрізняють її від інших галузей народного господарства та об'єктивна необхідність їх урахування в процесі рибогосподарського виробництва.

Тема 2. Сировинні ресурси рибогосподарського виробництва. Водний фонд України: економічна оцінка та використання. Поняття про водно-ресурсний потенціал рибогосподарської галузі і його складові. Склад і структура водно-ресурсного потенціалу рибогосподарської галузі. Водний фонд України. Водні ресурси і водозабезпеченість України. Економічна ефективність використання водно-ресурсного потенціалу і шляхи її підвищення. Суть економічної ефективності використання водно-ресурсного потенціалу рибогосподарської галузі. Показники економічної ефективності використання водних ресурсів. Основні напрями підвищення економічної ефективності використання водно-ресурсного потенціалу.

Тема 3. Трудові ресурси, праця та її оплата. Трудові ресурси рибного господарства та їх використання. Поняття і склад трудових ресурсів. Динаміка, структура трудових ресурсів. Постійні, тимчасові, сезонні працівники. Економічний зміст показників використання трудових ресурсів. Забезпеченість трудовими ресурсами. Підготовка кадрів і підвищення їх кваліфікації. Методика визначення і шляхи підвищення продуктивності праці у рибному господарстві. Особливості та умови праці в рибному господарстві.

Поняття продуктивності праці. Показники продуктивності праці в рибному господарстві і методика їх визначення. Динаміка і рівень продуктивності праці. Значення підвищення продуктивності праці у розв'язанні економічних і соціальних проблем. Основні фактори підвищення продуктивності праці. Рациональне використання трудових ресурсів, досягнень науково-технічного прогресу і передового досвіду. Стимулювання матеріальної зацікавленості в результатах праці. Поліпшення умов праці, побуту та підвищення кваліфікації працівників. Підвищення кваліфікації кадрів і зміцнення дисципліни праці. Вдосконалення форм організації праці і виробництва. Роль ринкового механізму в підвищенні продуктивності праці в рибній галузі. Сутність заробітної плати в умовах ринкової економіки. Структура заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Форми і системи заробітної плати. Напрями вдосконалення системи оплати праці.

Тема 4. Матеріальні ресурси рибогосподарських підприємств. Матеріально-технічна база рибного господарства. Поняття матеріально-технічної бази рибного господарства. Особливості матеріально-технічної бази і стан її розвитку. Транспортні засоби та їх економічне значення в рибництві. Необхідність встановлення раціонального співвідношення між окремими видами транспорту. Характеристика вантажів і видів перевезень. Показники економічної ефективності використання транспортних засобів і методика їх визначення. Питання заміни старої техніки на нову і економічні підходи до її розв'язання. Лізинг техніки, його суть, умови здійснення і значення для зміцнення матеріально-технічної бази рибогосподарських підприємств. Виробничі будівлі і споруди в рибогосподарських підприємствах, їх значення, загальна характеристика. Показники економічної ефективності використання виробничих приміщень і споруд та шляхи її підвищення. Племінні риби (породи, лінії, типи), плідники (статевозрілі самки і самці) та ремонтні (різновікові групи) стада риб, товарна риба (дворічки, трилітки) і нерибні об'єкти культивування (мідії, раки, водорості тощо) як матеріальні ресурси рибного господарства. Їх значення, загальна характеристика і методика визначення показників ефективності використання. Економічні аспекти придбання, утримання та реалізації племінних, репродуктивних, товарних рибних і нерибних матеріальних ресурсів. Енергетичні ресурси рибного господарства. Поняття, розміри і структура енергетичних ресурсів. Енергоозброєність праці і енергозабезпеченість рибогосподарського виробництва. Електрифікація рибного господарства. Впровадження енергозберігаючих технологій. Механізація і автоматизація рибогосподарського виробництва. Комплексна механізація і автоматизація рибогосподарського виробництва. Системи машин у рибному господарстві, їх зональні особливості та поліпшення використання.

Тема 5. Основні, оборотні засоби і фонди обігу в рибному господарстві. Економічна суть фондів рибогосподарських підприємств. Поняття виробничих фондів. Класифікація фондів рибогосподарських підприємств, їх склад і структура. Основні фонди рибного господарства. Склад і структура основних виробничих фондів. Невиробничі основні фонди рибогосподарських підприємств. Основні характеристики основних фондів. Основні засоби виробництва, їх фізичний і моральний знос. Визначення ступеня морального зносу першого і другого роду. Оцінка основних засобів за первісною, відновною, переоціненою, амортизованою, ліквідаційною, залишковою (балансовою), справедливою вартістю.

Поняття амортизації і необхідність її нарахування. Методи нарахування амортизації. Прискорена амортизація. Норма амортизації. Особливості нарахування амортизації по групах основних засобів, виділених відповідно до вимог Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”. Показники економічної ефективності використання основних фондів і методика їх визначення. Оборотні фонди, фонди обігу рибного господарства та ефективність їх використання. Економічна суть оборотних фондів і фондів обігу, їх склад і структура. Критерії віднесення засобів виробництва до оборотних фондів. Оборотні фонди і фонди обігу рибогосподарських підприємств. Склад, структура і джерела їх формування. Оборотні засоби рибогосподарських підприємств. Економічні підходи до нормування окремих складових оборотних засобів. Показники і шляхи прискорення оборотності оборотних засобів. Стадії кругообігу фондів. Методика визначення середньозваженої тривалості циклу кругообігу оборотних фондів на виробничій стадії та можливі напрями її скорочення. Капітальні вкладення. Поняття, призначення капітальних вкладень та їх роль у рибному господарстві. Класифікація капітальних вкладень за функціонально-цільовим призначенням і напрями відтворення. Технологічна і галузева структура капітальних вкладень. Джерела формування капітальних вкладень в рибогосподарських підприємствах. Планування капітальних вкладень, джерел їх фінансування. Розміри і динаміка капітальних вкладень в рибогосподарських підприємствах України. Розрахунок загальної (абсолютної) і порівняльної економічної ефективності капітальних вкладень. Капіталовкладення як один з головних напрямів інвестицій. Строк окупності капітальних вкладень. Ефективність капітальних вкладень у природоохоронні заходи. Шляхи підвищення економічної ефективності капітальних вкладень.

Тема 6. Витрати виробництва і собівартість продукції. Поняття витрат виробництва і собівартості продукції. Витрати виробництва, суспільства і підприємства. Класифікація витрат. Структура вартості продукції. Види собівартості. Основи методики обчислення собівартості продукції рибного господарства. Поняття рівня і структури собівартості рибної продукції. Об'єкти, методи і особливості визначення собівартості рибної продукції. Групування витрат за елементами і статтями. Розподіл витрат і віднесення їх на окремі види продукції. Механізм розподілу загальновиробничих витрат. Фактори, що впливають на рівень собівартості продукції. Шляхи зниження собівартості продукції. Суть, види і розподіл прибутку рибницького господарства. Поняття прибутку. Види прибутку. Розподіл прибутку рибницького господарства. Співвідношення “витрати-обсяг-прибуток”.

Тема 7. Кінцеві результати діяльності рибогосподарських підприємств. Товарно-грошові відносини в рибному господарстві. Суть, функції та умови формування ринкових відносин. Ринок як система товарно-грошових відносин між продавцями і покупцями в процесі купівлі-продажу. Види ринку. Функції ринку. Розвиток товарно-грошових відносин у рибному господарстві, їх зміст і особливості. Ринковий механізм як система господарських відносин. Регулювання попиту і пропозиції. Формування ринку рибогосподарської продукції. Створення механізму конкуренції. Кон'юнктура ринку. Валова і товарна продукція. Тенденції динаміки валової і товарної продукції в рибному господарстві. Валова продукція та її складові. Товарність рибної продукції і шляхи її підвищення. Якість товарної продукції та її показники. Напрями забезпечення конкурентоспроможності

товарів за якістю. Товаровиробники рибогосподарської продукції і вимоги до них. Оптовий і роздрібний товарооборот. Договірні відносини між виробниками і заготівельними організаціями. Економічні основи ринкових відносин в рибогосподарській галузі.

Тема 8. Ефективність діяльності рибогосподарських підприємств. Суть економічної ефективності рибогосподарської галузі. Поняття ефекту і ефективності виробництва. Види ефективності. Оцінка економічних результатів рибогосподарських підприємств. Шляхи підвищення економічної ефективності рибогосподарського виробництва. Показники економічної ефективності рибогосподарського виробництва. Система показників економічної ефективності рибогосподарського виробництва. Натуральні і вартісні показники. Методика визначення показників економічної ефективності рибогосподарського виробництва. Валова і товарна продукція, чиста продукція і чистий дохід, прибуток як показники ефекту. Суть рентабельності виробництва в умовах ринкових відносин. Рівень рентабельності і норма прибутку. Методика визначення показників рентабельності виробництва. Сукупний рівень рентабельності рибогосподарських підприємств і фактори, що зумовлюють його підвищення. Норма беззбитковості рибогосподарського виробництва та методика її обчислення. Економіка виробництва ставової риби. Розвиток і розміщення виробництва ставкової риби. Економічна ефективність вирощування ставкової риби. Продуктивність праці у рибництві. Структура собівартості продукції ставового рибництва. Поглиблення спеціалізації у ставовому рибництві. Ціни реалізації продукції рибництва та їх диференціація. Прибуток і рентабельність виробництва продукції аквакультури. Шляхи підвищення економічної ефективності ставової аквакультури.

Тема 9. Ціноутворення і ціна на продукцію рибного господарства. Суть, види цін і їх роль у рибному господарстві. Економічний зміст і функції ціни. Посилення функції ціни як економічного регулятора розширеного відтворення в умовах переходу до ринкових відносин. Види цін. Структура ціни на рибогосподарську продукцію. Ціновий механізм у системі економічних взаємовідносин рибного господарства з іншими сферами АПК. Види цін на продукцію галузі. Трансфертні ціни. Роль закупівельних і договірних цін у стимулюванні виробництва рибної продукції та підвищенні її ефективності. Методи ціноутворення на продукцію рибного господарства. Особливості ціноутворення на рибогосподарську продукцію в ринкових умовах. Основні методи ціноутворення. Етапи формування ціни. Ціна як інтегрований показник якості продукції. Світовий досвід ціноутворення на рибогосподарську продукцію.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		лаб	інд	п	с/р	л		п	інд	с/р		
1	2	3	4	5			6	7	8	9		
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні засади економіки рибогосподарських підприємств												
Тема 1. Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств»	10	4				4	2	10	4	4	2	2

Тема 2. Сировинні ресурси рибогосподарського виробництва	7	2	-	-	2	3	7	2	2	3	3
Тема 3. Трудові ресурси, праця та її оплата	11	4	-	-	4	3	11	4	4	3	3
Тема 4. Матеріальні ресурси рибогосподарських підприємств	6	2	-	-	2	2	6	2	2	2	2
Тема 5. Основні, оборотні засоби і фонди обігу в рибному господарстві	18	4	-	-	4	10	18	4	4	10	10
Разом за змістовним модулем 1	52	16	-	-	16	30	52	16	16	30	30
Змістовний модуль 2. Ефективність рибогосподарського виробництва											
Тема 6. Витрати виробництва і собівартість продукції	13	4	-	-	4	5	13	4	4	5	5
Тема 7. Кінцеві результати діяльності рибогосподарських підприємств	13	4	-	-	4	5	13	4	4	5	5
Тема 8. Ефективність діяльності рибогосподарських підприємств	28	4	-	-	4	20	28	4	4	20	20
Тема 9. Ціноутворення і ціна на продукцію рибного господарства	14	2	-	-	2	10	14	2	2	10	10
Разом за змістовним модулем 2	68	14	-	-	14	30	68	14	14	30	30
Всього по курсу	120	30	-	-	30	60	120	30	30	60	60

3. Темі практичних занять

№ з/п	Назва і зміст теми занять	Кількість годин
1	2	3
1,2	Предмет, метод і завдання навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств». Сировинні ресурси рибогосподарського виробництва. Структура і водний фонд рибогосподарської галузі України. Визначити структуру водного господарства. Розрахувати водозабезпеченість господарства. Визначити показники економічної ефективності використання водно-ресурсного потенціалу.	6
3,4	Трудові ресурси, праця та її оплата. Визначити трудозабезпеченість господарства. Обчислити показники наявності використання трудових ресурсів господарства. Обчислити показники продуктивності праці. Матеріальні ресурси рибогосподарських підприємств. Визначити структуру енергетичних ресурсів підприємства, енергозабезпеченість та енергоозброєність праці підприємства. Обчислити показники економічної ефективності використання автопарку та машинно-тракторного парку.	6
5	Основні, оборотні засоби і фонди обігу в рибному господарстві. Капітальні вкладення. Розрахувати структуру основних виробничих фондів. Визначити показники забезпеченості господарства ОВФ та ефективності їх використання. Розрахувати структуру оборотних засобів	4

	підприємства. Визначити співвідношення основних і оборотних фондів господарства. Визначити економічну ефективність оборотних фондів.	
6	Витрати виробництва і собівартість продукції. Визначити структуру елементів та статей затрат рослинництва і тваринництва. Визначити собівартість одиниці основних видів продукції тваринництва.	4
7	Кінцеві результати діяльності рибогосподарських підприємств. Визначити обсяг валової продукції рибного господарства. Перелічить складові балансового прибутку підприємства. Основні шляхи збільшення прибутку на рибогосподарських підприємств. Розрахувати прибуток від реалізації продукції. Розрахувати показник рентабельності підприємства. Шляхи підвищення рентабельності на рибогосподарських підприємствах.	4
8	Ефективність діяльності рибогосподарських підприємств. Суть економічної ефективності рибогосподарських підприємств. Визначити показники економічної ефективності діяльності підприємства. Оцінити основні фактори, що впливають на кінцевий результат виробництва - рентабельність. Порівняти в динаміці за 3 роки показники економічної ефективності виробництва основних видів продукції підприємств. Шляхи підвищення економічної ефективності рибогосподарського підприємства.	4
9	Ціноутворення і ціна на продукцію рибного господарства. Визначити основні принципи ціноутворення на продукцію рибного господарства. Які види цін існують на рибу та рибну продукцію. Визначити механізм ринкового ціноутворення. Визначити етапи формування ціни.	2
		30

4. Теми самостійної роботи

Самостійна робота: (реферати, аналіз ситуацій з різних розділів дисципліни), студенти виконують самостійно, обов'язково консультуючись з викладачем. Основна мета виконання самостійної роботи: систематизація одержаних теоретичних знань з навчальної дисципліни, їх поглиблення і закріплення; розвиток навичок самостійної роботи з науковою й довідковою літературою, матеріалами періодичних видань, для набуття досвіду їх практичного використання.

№ з/п	Назва і зміст теми занять	Кількість годин
1	2	3
1,2	Предмет, метод і завдання навчальної дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств». Сировинні ресурси рибогосподарського виробництва. Структура і водний фонд рибогосподарської галузі України. Визначити структуру водного господарства. Розрахувати водозабезпеченість господарства. Визначити показники економічної ефективності використання водно-ресурсного потенціалу.	5
3,4	Трудові ресурси, праця та її оплата. Визначити трудозабезпеченість господарства. Обчислити показники наявності використання трудових ресурсів господарства. Обчислити показники продуктивності праці. Матеріальні ресурси рибогосподарських підприємств. Визначити структуру енергетичних ресурсів підприємства, енергозабезпеченість та енергоозброєність праці підприємства. Обчислити показники економічної ефективності використання автопарку та машинно-тракторного парку.	5
5	Основні, оборотні засоби і фонди обігу в рибному господарстві. Капітальні вкладення. Розрахувати структуру основних виробничих	

	фондів. Визначити показники забезпеченості господарства ОВФ та ефективності їх використання. Розрахувати структуру оборотних засобів підприємства. Визначити співвідношення основних і оборотних фондів господарства. Визначити економічну ефективність оборотних фондів.	10
6	Витрати виробництва і собівартість продукції. Визначити структуру елементів та статей затрат рослинництва і тваринництва. Визначити собівартість одиниці основних видів продукції тваринництва.	5
7	Кінцеві результати діяльності рибогосподарських підприємств. Визначити обсяг валової продукції рибного господарства. Перелічить складові балансового прибутку підприємства. Основні шляхи збільшення прибутку на рибогосподарських підприємств. Розрахувати прибуток від реалізації продукції. Розрахувати показник рентабельності підприємства. Шляхи підвищення рентабельності на рибогосподарських підприємствах.	5
8	Ефективність діяльності рибогосподарських підприємств. Суть економічної ефективності рибогосподарських підприємств. Визначити показники економічної ефективності діяльності підприємства. Оцінити основні фактори, що впливають на кінцевий результат виробництва - рентабельність. Порівняти в динаміці за 3 роки показники економічної ефективності виробництва основних видів продукції підприємств. Шляхи підвищення економічної ефективності рибогосподарського підприємства.	20
9	Ціноутворення і ціна на продукцію рибного господарства. Визначити основні принципи ціноутворення на продукцію рибного господарства. Які види цін існують на рибу та рибну продукцію. Визначити механізм ринкового ціноутворення. Визначити етапи формування ціни.	10
		60

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- розрахункові роботи;
- захист практичних робіт.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань)

7. Методи оцінювання.

- екзамен, як один із форм підсумкового контроль знань здобувачів вищої освіти;
- модульне тестування, як один із форм поточного контроль знань проводиться з метою виявлення якості навчального процесу та його результатів у міжсесійний період під час аудиторних занять;

- реферати, есе у випадку пропусків занять здобувачів вищої освіти з поважних причин;
- усне або письмове опитування;
- захист практичних робіт.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (затверджено 22.12.2023 р. протокол № 6)

Рейтинг здобувача вищої освіти	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) знавчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс «Економіка рибогосподарських підприємств»: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1068>
2. Конспект лекцій та їх презентації (в електронному вигляді)
3. Вдовенко Н. М., Павленко М. М. Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Економіка рибогосподарських підприємств» для підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура». К.: НУБіП України. 2023. 84 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Вдовенко Н. М., Кукса І. М., Дяченко Т. О., Сірик М. В. Управління інноваційною діяльністю в умовах глобалізації міжнародної економіки та змін в безпекології і поведінці споживачів. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. № 2 (249). С. 120–127.
2. Popova O., Koval V., Vdovenko N., Sedikova I., Nesenenko P., Mikhno I. Environmental footprinting of agri-food products traded in the European market. *Frontiers in Environmental Science*. Vol. 10. 2022.
3. Pichura V., Potravka L., Skok S., Vdovenko N. Causal Regularities of Effect of Urban Systems on Condition of Hydro Ecosystem of Dnieper River. *Indian Journal of Ecology*. 2020. Vol. 47. Issue 2. P. 273–280. Режим доступу: <http://indianecologicalsociety.com/society/journal/>
4. Koval V., Olczak P., Vdovenko N., Boiko O., Matuszewska D., Mikhno I. Ecosystem of Environmentally Sustainable Municipal Infrastructure in Ukraine. *Sustainability* 2021. № 13 <https://doi.org/10.3390/su131810223>
5. Економіка і бізнес: підручник за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н.,

проф. О. І. Карінцевої. Суми. Університетська книга, 2021. С. 316.

6. Вдовенко Н. М. Економіка рибогосподарських підприємств: підручник. Видавничий дім «Кондор». 2017. С. 212.

7. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: підручник. Київ. Центр навчальної літератури. 2019. С. 488.

8. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства: підручник. Київ. Центр навчальної літератури. 2020. С. 304.

9. Соломіна Г. В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро. 2020. С. 142.

10. Економіка підприємства: навчальний посібник. О. І. Лисак, Л. О. Андреева, Л. О. Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. С. 272.

11. Лисак О. І., Андреева Л. О., Завадських Г. М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь. Люкс, 2020. С. 193.

12. Економіка підприємства: підручник. під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л. Л. та проф. Кривов'язюка І. В. Київ. Видавничий дім «Кондор», 2020. С. 700.

13. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т. Підручник «Ціноутворення в умовах ринку». Центр навчальної літератури, 2019. С. 400.

14. Окландер М. А., Чукурна О. П. Підручник «Маркетингова цінова політика». Київ: Центр учбової літератури. 2020. С. 284.

15. Економіка підприємства: навч. посіб. [Л. С. Шевченко, О. С. Марченко, О. А. Гриценко та ін.]; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків. Право, 2021. С. 212.

16. Mayovets Y., Vdovenko N., Shevchuk H., Zos-Kior M., Hnatenko I. Simulation modeling of the financial risk of bankruptcy of agricultural enterprises in the context of COVID-19. *Journal of Hygienic Engineering and Design*. 2021. 36. P. 192–198. Режим доступу: <https://pesquisa.bvsalud.org/global-literature-on-novel-coronavirus-2019-ncov/resource/pt/covidwho-1573338>

17. Karpenko L., Zalizko V., Vdovenko N., Starynets O., Mienailova H. Entrepreneurship as a basis for promotion of the strategy of development of polish industrial enterprises. *Journal of Entrepreneurship Education*. 2019. Vol. 22. Issue 3. Режим доступу: <https://www.abacademies.org/abstract/entrepreneurship-as-a-basis-for-promotion-of-the-strategy-of-development-of-polish-industrial-enterprises-8311.html>

18. Abramova A., Filyppova S., Vdovenko N., Kotelevets D., Lozychenko O., Malin O. Regulatory policy transformation in conditions of non-stationary economy in Eastern European countries: practical approach. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. Vol. 21. № 10. P. 39.